

30 252 Toekomstvisie agrarische sector
31 239 Stimulering duurzame energieproductie
Nr. 125 Brief van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 juli 2023

In 2020 kondigde mijn voorganger het Omschakelprogramma Duurzame Landbouw aan, om boeren te ondersteunen bij de omschakeling naar meer duurzame bedrijfsvoering. Het belangrijkste onderdeel daarin is het pilot Investeringsfonds Duurzame Landbouw (IDL) waarmee boeren een gunstige financiering kunnen krijgen voor de investeringen die zij doen bij een omschakeling. In deze Kamerbrief informeer ik u over de voortgang van het IDL en over hoe ik dit instrument de komende tijd wil voortzetten.

Het Investeringsfonds Duurzame Landbouw (IDL)

Het IDL is in juli 2021 als pilot van start gegaan en loopt inmiddels bijna twee jaar. Het Nationaal Groenfonds is de fondsbeheerder waar ondernemers met een financieringsbehoefte voor hun omschakelplan een lening kunnen aanvragen. Sinds de start van de pilot hebben inmiddels 138 boeren een aanvraag gedaan voor financiering bij het IDL, 81 omschakelplannen zijn goedgekeurd en 41 daarvan zijn al gefinancierd. Het pilot-fonds heeft daarmee op een bescheiden schaal veel kunnen betekenen voor boeren die willen omschakelen. De meeste aanvragen voor het fonds komen uit de melkveehouderij, maar ook de andere sectoren akkerbouw, intensieve veehouderij, en andere/nieuwe vormen van landbouw weten het fonds te vinden.

Evaluatie eerste pilotjaar

Eind vorig jaar heeft Ecorys in opdracht van LNV een evaluatie van het eerste pilotjaar uitgevoerd, deze evaluatie kunt u vinden als bijlage bij deze brief. Deze evaluatie concludeert positief, de pilot is goed ontvangen en al het beschikbare budget is gebruikt voor de omschakelplannen. De doelgerichte aanpak wordt gewaardeerd omdat het ruimte biedt voor een gebiedsgerichte aanpak en ondernemerschap. De gunstige financieringsvoorwaarden van het IDL zorgen ervoor dat de kasstroom in de omschakel jaren wordt verbeterd, en risico's voor de co-financiers worden gemitigeerd. Banken geven aan dat zij door het IDL in staat zijn om meer bedrijven met een duurzame bedrijfsvoering te financieren.

In de evaluatie wordt ook nog een drietal aanbevelingen gedaan door de onderzoekers:

1. Zet de pilot van het fonds voort zolang er nog geen duidelijkheid is over toekomstig beleid c.q. zolang er geen indicatoren zijn ontwikkeld voor het meten van effecten.
2. Behoud voor de volgende pilot periode de huidige opzet met het Nationaal Groenfonds en de beoordelingscommissie.
3. Voer een aantal operationele veranderingen door in deze nieuwe pilot-periode (*bijvoegen beknopt investeringsplan in de aanvraag; meer objectivering van de beoordeling; intensiveren communicatie over het instrument; monitor tussentijds of maximale investeringssom voldoende blijft*).

Ook de beoordelingscommissie van het IDL, die als taak heeft om de omschakelplannen inhoudelijk te beoordelen op het bijdragen aan meerdere transitiedoelen, heeft in een brief haar bevindingen van de afgelopen tijd gedeeld (tevens bijgevoegd). Ik zie deze brief ook als ondersteuning van het IDL, en ik betrek de commissie ook graag bij het verdere vormgeving van het IDL.

Voortzetten IDL

Omdat uit evaluatie van de pilot gebleken is dat het IDL boeren helpt om de omschakeling naar een meer duurzame bedrijfsvoering te maken, wil ik het fonds graag doorzetten en een definitief karakter geven. In de eerste suppletore begroting (Kamerstuk 36350 XIV, nr. 2) is er daarom € 140,8 mln. beschikbaar gesteld voor het IDL. Hiervan wordt eerst 10 mln. ingezet om de huidige pilot te verlengen t/m het einde van het jaar, zodat de continuïteit van het fonds voor boeren die willen omschakelen is geborgd.

De tweede helft van 2023 wil ik daarmee benutten om een structureel IDL op te zetten, dat omschakelende boeren in de komende jaren met financiering kan ondersteunen. Daarbij wil ik ook bezien in hoeverre ik al geld revolverend kan inzetten, aangezien er de komende jaren ook al aflossingsbedragen terug zullen gaan komen. Bij de vormgeving van het definitieve fonds zal ik de aanbevelingen uit de evaluatie van de pilot meenemen. Ik wil daarnaast ook kijken hoe ik het beoordelingsproces kan gaan versnellen en het toepassingsbereik kan vergroten, nu het fonds met meer middelen kan opschalen. Het uitgangspunt voor financieringen door het fonds zal wel het ondersteunen van integrale verduurzamingsplannen blijven. Ik zal uw Kamer informeren over de uitwerking van het definitieve fonds.

Andere onderdelen Omschakelprogramma

Het Omschakelprogramma bevatte ook nog een drietal andere regelingen:

- Module bedrijfsplannen (onderdeel Sabe-regeling).
- Module demonstratiebedrijven (onderdeel Sabe-regeling).
- Borgstellingsmodule voor Omschakeling.

De Sabe regeling is onderdeel geworden van het nieuwe NSP/GLB en daarmee ook de modules bedrijfsplannen en demonstratiebedrijven. De module bedrijfsplannen gaat op 1 september weer open en de module demonstratiebedrijven op 2 oktober dit jaar. De borgstellingsmodule voor Omschakeling (BL-O), waarmee de overheid een borgstelling afgeeft voor werkkapitaal zal voorlopig ook worden voortgezet. De BL-O zal met de evaluatie van de gehele Borgstelling MKB-Landbouwkredieten (BL) in 2024 worden geëvalueerd.

Met deze brief geef ik ook opvolging aan de motie van het lid Boswijk c.s. (Kamerstuk 30 252, nr. 61) hoe boeren nabij Natura 2000-gebieden financieel kunnen worden ondersteund bij aanpassing van bedrijfsvoering.

Daarnaast heb ik uw Kamer op 2 december 2021 toegezegd om te kijken naar mogelijke belemmeringen in het Omschakelprogramma voor startende ondernemers. Uit de evaluatie is niet naar voren gekomen dat er specifieke belemmeringen zijn voor startende ondernemers. Desalniettemin zal ik ook bij de structurele vormgeving aandacht blijven houden voor jonge en startende ondernemers die hun bedrijf willen verduurzamen.

De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
P. Adema